

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie ze skargi E. K.

o wznowienie postępowania zakończonych wyrokiem

Sądu Okręgowego w K.

z dnia 7 czerwca 2017 r., sygn. akt II Ca (...)

w sprawie z powództwa I. S.

przeciwko E. K.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 lipca 2020 r.,

zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Okręgowego w K.

z dnia 25 października 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

W sprawie z powództwa I. S. przeciwko E. K. (sygn. akt I C (...)), Przewodniczący składu Sądu Rejonowego w K. zarządzeniem z dnia 22 stycznia 2016 r. ustanowił dla nieznanej z miejsca pobytu pozwanej kuratora sądowego.

We wniosku o ustanowienie kuratora sądowego dla pozwanej, powód wskazał, że przeciwko niej toczy się postępowanie przygotowawcze, w którym, po nieudanych próbach doręczenia wezwania w celu złożenia wyjaśnień, został

wydany za nią list gończy. Z kolei postępowanie administracyjne o wymeldowanie pozwanej jest w fazie ustanawiania dla niej kuratora na podstawie art. 184 k.r.o.

Przed złożeniem wniosku o ustanowienie kuratora sądowego na podstawie art. 144 k.p.c. korespondencja sądowa była bezskutecznie kierowana do pozwanej na adres przy ul. K. 2/32 oraz na adres jej matki przy ul. K. 4/1 w K.

Sąd Rejonowy w K. zwrócił się też do banku, w którym pozwana miała prowadzony rachunek bankowy o podanie jej adresu, ale bank odmówił udzielenia takiej informacji ze względu na tajemnicę bankową (k. 71). Numer tego rachunku został podany przez pozwaną powodowi w 2014 r. w związku z dokonaniem rozliczeń wynikłych z podziału majątku wspólnego (k. 13).

Wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2016 r. Sąd Rejonowy w K. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 66 100 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 28 lipca 2015 r. do dnia zapłaty.

Apelację od tego wyroku wniósł kurator pozwanej. Przed wydaniem rozstrzygnięcia Sąd drugiej instancji wezwał kuratora do złożenia sprawozdania z podjętych czynności zmierzających do ustalenia miejsca pobytu pozwanej, wskazując, że z ogólnie dostępnych internetowo informacji wynika, iż pozwana jest nieetatowym pracownikiem (...) WPiA oraz jej osoba jest łączona z prowadzoną działalnością w postaci przedszkola w K. i doradztwa prawnego w W.

W odpowiedzi (marzec 2017 r. k. 185-187 i 190) kurator poinformował, że znany mu był wpis w systemie USOS (...), ale jest on nieaktualny. Zbadał dane meldunkowe i stwierdził, że ostatni adres meldunkowy pozwanej to K. ul. K. 2/32 i na chwilę sporządzania sprawozdania pozwana nie była zameldowana pod jakimkolwiek stałym bądź czasowym adresem na terenie Polski. Zwrócił uwagę, że umieszczenie pozwanej w systemie USOS (...) było spowodowane odbywaniem przez nią praktyk dydaktycznych w związku z tokiem niestacjonarnych studiów III stopnia. Przedszkole (...) przy ul. P. w K. pozwana prowadziła w latach 2009-2015 (od marca 2015 r. pełniła funkcję dyrektora). Jednak według stanu na marzec 2017 r. działalność ta nie jest już przez pozwaną prowadzona, lecz przez inną osobę, do której kurator zwrócił się o dane adresowe pozwanej, ale bez pozytywnego skutku.

Kurator ustalił też, że pozwana prowadziła działalność gospodarczą pod nazwą „Firma (...)” przy ul. K. 2/32 w K.. Działalność pod nazwą „G.”, według zapisów w bazie REGON, została zarejestrowana w październiku 2016 r. i podjęta na przełomie listopada/grudnia 2016 r. Kurator zwrócił się listownie do pozwanej na adres W., P. i mailowo na adres firmy, ale przesyłka w formie papierowej powróciła z relacją „zwrot nie podjęto w terminie” oraz adnotacją administratora budynku „biuro zamknięte”. Natomiast przesyłka mailowa, pomimo ustawienia opcji „potwierdzenie doręczenia” oraz „potwierdzenie odczytania” nie spowodowała zwrotnego komunikatu systemu pocztowego. Według kuratora może to oznaczać, że skrzynka pocztowa jest przepełniona, zablokowana lub zlikwidowana. Kurator podjął też próby kontaktu z pozwaną poprzez portal F., ale pozwana nie odpowiedziała, przy czym z informacji z tego portalu wynika, że pozwana przebywa we Francji.

Oprócz tego kurator wysłał informacje na znane mu adresy mailowe pozwanej: (...)@op.pl (był to ten adres, z którego powód otrzymał informację o numerze konta bankowego k. 12) oraz (...)@(...).edu.pl z informacją o toczącym się postępowaniu i prośbą o kontakt, jednak nie doczekał się od niej odpowiedzi. Ponadto, bezskutecznie próbował skontaktować się z nią telefonicznie na numer, którym posługiwała się, a który był zarejestrowany na jej matkę.

Dodatkowo Sąd Okręgowy z urzędu, w oparciu o dane z akt sprawy o podział majątku wspólnego dokonał sprawdzenia w systemie PESEL-SAD i ustalił, że pozwana do 20 maja 2016 r. była zameldowana w K. przy ul. K. 2/32 (k. 175) oraz wysłał zawiadomienia na adres mailowy (...)@(...).edu.pl.

Wyrokiem z dnia 7 czerwca 2017 r. Sąd Okręgowy w K. zmodyfikował rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego tylko w zakresie orzeczenia o roszczeniu odsetkowym, zaś w pozostałym zakresie oddalił apelację pozwanej działającej przez kuratora sądowego.

W skardze z dnia 4 lipca 2018 r. pozwana domagała się o wznowienia postępowania w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy w K. oraz Sąd Okręgowy w K. Powołując się na art. 399 k.p.c. i art. 401 pkt 2 k.p.c. wskazała, że nie brała udziału w tamtym postępowaniu i nie otrzymała żadnego pisma

procesowego, pomimo że jej adres powodowi był znany. Nie była należycie reprezentowana oraz nie mogła podjąć obrony swoich praw.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w K. odrzucił skargę. W uzasadnieniu, po przedstawieniu okoliczności faktycznych, które determinowały ustanowienie dla pozwanej kuratora sądowego oraz danych zawartych w sprawozdaniu kuratora, wyjaśnił, że eksponowana przez pozwaną podstawa wznowienia nie istnieje, gdyż w związku z uprawdopodobnieniem przez powoda, iż miejsce pobytu pozwanej nie jest znane prawidłowo ustanowiono w trybie art. 144 k.p.c. kuratora, do rąk którego były doręczane wszystkie pisma procesowe kierowane do pozwanej oraz zawiadomienia o terminach rozpraw, a ponadto w sprawie nie miało miejsce naruszenie przepisów postępowania skutkujących pozbawieniem pozwanej możliwości działania skoro kurator występował w jej imieniu w toku całego postępowania, którego dotyczy skarga o wznowienie.

W zażaleniu pozwana zaskarżając powyższe orzeczenie w całości wniosła o jego zmianę i wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 7 czerwca 2017 r. Zarzuciła naruszenie art. 401 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 410 § 1 k.p.c. przez błędną interpretację podniesionych w skardze przyczyn wznowienia, w tym przyjęcie, że nie została pozbawiona możliwości działania wskutek błędnego łączenia funkcjonowania w sprawie kuratora *absentis* z rzeczywistymi możliwościami podjęcia przez pozwaną obrony, jak również poprzez przyjęcie działania kuratora za pełne i prawidłowe.

W uzasadnieniu wskazała, że wyprowadziła się z lokalu przy ul. K. 2/32 w K. zgodnie z postanowieniem w sprawie o podział majątku wspólnego z dnia 15 czerwca 2012 r. i od tego czasu w tym miejscu nie przebywała. Podniosła, że powód w pozwie świadomie podał nieprawdziwe adresy pozwanej. Według pozwanej działania kuratora w zakresie prób ustalenia jej adresu nie były prawidłowe. Nie używała wskazanych na wstępie sprawozdania kuratora adresów mailowych, przy czym drugi z nich był aktualny tylko do 2014 r., tj. do czasu zakończenia studiów doktoranckich. Matka pozwanej nie miała zarejestrowanego na siebie telefonu o wskazanym w sprawozdaniu numerze. Pozwana nigdy nie miała konta na portalu F.. Przedszkole prowadziła w latach 2009-2011 a nie 2009 -

2015. W ocenie pozwanej skoro powód i kurator wiedzieli, że ma ona dziecko w wieku szkolnym, to mogli ustalić adres jej córki w rejestrze uczniów. Pozwana była zarejestrowana w ZUS i US, które to instytucje dysponowały jej adresem. Ponadto, od 29 listopada 2016 r. adres pozwanej był znany powodowi z racji ustalenia go w postępowaniu karnym zainicjowanym przez niego, a w maju 2017 r. do Sądu Rejonowego w K. wpłynął przeciwko niej akt oskarżenia.

Niezależnie od tego, zdaniem pozwanej, Sąd Okręgowy skupił się na formalnym zachowaniu procedury, tj. występowaniu kuratora w miejsce strony. Pomiął natomiast aspekt faktyczny obrony jej interesów i pozbawienia jej możliwości działania związanego z przedstawieniem własnej wersji zdarzeń, złożeniem wniosków dowodowych, o których kurator nie wiedział.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W zażaleniu pozwana eksponuje nieważność postępowania jako podstawę skargi o wznowienie postępowania na dwóch płaszczyznach, z których pierwsza dotyczy okoliczności implikujących ustanowienie dla niej, jako osoby nieznanej z miejsca pobytu, kuratora, a druga odnosi się do nieprawidłowego działania kuratora, co miało, w jej ocenie, przełożenie na faktyczną możliwość obrony jej praw.

O nieważności postępowania na skutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw można mówić, gdy ustanowienie kuratora nastąpiło mimo braku należytego uprawdopodobnienia, że miejsce pobytu strony nie jest znane (zob. wyrok Sądu Najwyższego dnia 10 kwietnia 1978 r., III CRN 40/78, OSNCP z 1978 r., nr 12, poz. 236; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 1982 r., I CR 389/82, nie publ.). Uprawdopodobnienie, że miejsce pobytu strony nie jest znane (art. 144 § 1 k.p.c.), nie jest równoznaczne z udowodnieniem tej okoliczności (art. 243 k.p.c.), jednak z uwagi na znaczenie prawidłowości ustanowienia kuratora procesowego dla ważności postępowania, ustanowienie kuratora może nastąpić, gdy zostały wyczerpane powszechnie dostępne technicznie środki, w oparciu o które podjęte czynności poszukiwawcze nie przyniosły pozytywnych rezultatów. Chodzi więc o takie czynności poszukiwawcze, na które wskazują znane stronie wnioskującej o ustanowienie kuratora oraz sądowi okoliczności dotyczące osoby, dla której ma zostać ustanowiony kurator. Sąd na

każdym etapie postępowania z udziałem kuratora procesowego powinien na bieżąco weryfikować aktualność podstaw jego ustanowienia, a w razie pojawienia się jakichkolwiek wątpliwości w tej materii powinien podjąć stosowne działania z urzędu. Takie obowiązki ma również kurator.

Wbrew zarzutom pozwanej, Sąd Okręgowy miał pełne podstawy do przyjęcia, iż do chwili wydania prawomocnego wyroku w sprawie, której dotyczy skarga o wznowienie postępowania, zostało należycie uprawdopodobnione, że miejsce pobytu pozwanej nie jest znane. Przede wszystkim bowiem należy zauważyć, iż przed wydaniem wyroku w dniu 7 czerwca 2017 r., Sąd Okręgowy dokonał szczegółowej weryfikacji i aktualizacji podstaw ustanowienia kuratora, mając na uwadze sprawozdanie kuratora z podjętych czynności w celu ustalenia miejsca jej pobytu, ale także wyniki podjętych z urzędu czynności, w tym zbadanie danych w systemie PESEL-SAD. Sąd ustalił, że pozwana do 20 maja 2016 r. była zameldowana w K. przy ul. K. 2/32, a po tej dacie nie figurowała jako zameldowana na pobyt stały czy czasowy na terenie Polski. Pozwana nie podała, kiedy dokonała meldunku na pobyt stały lub czasowy na terenie Polski. Co istotne, kurator wysłał informacje do pozwanej na adres mailowy [...]@op.pl, z którego to powód otrzymał od niej informację o numerze konta bankowego. Nie powiodły się też próby, podjęte na etapie postępowania przed Sądem pierwszej instancji, doręczenia pozwanej pism procesowych na adres jej matki, która po odebraniu przesyłki nie poinformowała o adresie pozwanej. Pozwana na wyjaśnienia dlaczego nie udzieliła odpowiedzi na korespondencję kuratora kierowaną na adresy jej działalności gospodarczej w W.

Nie zasługują również na uwzględnienie ogólnie tylko postawione przez pozwaną zarzuty, iż wskutek nienależytej reprezentacji kuratora została pozbawiona możliwości obrony swoich praw. Kurator procesowy brał czynny udział w postępowaniu, którego dotyczy skarga o wznowienie postępowania. Realizował uprawnienia polegające nie tylko na odbiorze pism procesowych kierowanych do pozwanej, ale i reprezentacji jej interesów. Złożył odpowiedź na pozew oraz apelację, która częściowo została uwzględniona. Składał adekwatne wnioski procesowe (np. o odroczenie rozprawy w celu podjęcia obrony praw reprezentowanej strony - k. 135) i brał udział w rozprawach przed Sądem pierwszej

instancji (k. 136, 147). Jeśli pozwana uważa, że kurator nie powołał dowodów, o których mógł nie wiedzieć, to powinna oprzeć skargę na innej podstawie wznowienia (art. 403 § 2 k.p.c.). Pozwana w ogóle nie wskazuje jakie konkretnie dowody mogły zostać zgłoszone przez kuratora i w jaki sposób mogłyby wpłynąć na treść rozstrzygnięcia, a tym samym na jej sytuację procesową.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c.

jw